

УДК 37.015.31:792 «1990/2001»

МАРІЯ ІГНАТЮК : ТВОРЧА ДИНАМІКА ТА АКМЕОЛОГІЧНІ КОНСТАНТИ ДІЯЛЬНОСТІ

Федорків Оксана Петрівна – кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Навчально-наукового Інституту мистецтв,
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника,
м. Івано-Франківськ
<https://orcid.org/0000-0003-4762-6564>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi42.571>
oksana.fedorkiv@pnu.edu.ua

Проаналізовано педагогічний і творчий шлях Марії Ігнатюк – викладачки, мисткині, розглянуто основні етапи творчого та педагогічного становлення, досягнення «акме» професійної діяльності. В контексті акмеологічного підходу розглянуто динаміку становлення педагога-професіонала, простежено органічне поєднання професіоналізму особистості і професіоналізму діяльності. Успішне поєднання «акме» педагога і «акме» творчого буття, що підкреслює універсальність обдарованої особистості уможливило виховання плеяди акторів, діячів сцени, працівників культури, а також створення авторського радіо театру «У соборі слова Марії Ігнатюк».

Ключові слова: акмеологія, професія, особистість, творчість, освіта, професіоналізація, культура, фахівець.

Постановка проблеми. Прикарпаття – край де здавна плекалась власна театральна традиція. Проте лише на зламі ХХ – ХХІ ст. актуалізується проблема здобуття професійної театральної освіти на Івано-Франківщині. У відповідь на інтенсифікацію театрального життя і зростаючий інтерес до театру, в Інституті мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника 2002 р. відкривається спеціальність «Театральне мистецтво», а згодом кафедра сценічного мистецтва і хореографії. Виникає необхідність формування колективу викладачів кафедри, здатних забезпечити високу якість викладання дисциплін циклу професійної підготовки актора. За короткий час керівництво Інституту мистецтв, осібю його директор, А. Грицан, зумів об'єднати в один колектив кращих акторів, режисерів, виконавців, які розпочали успішну педагогічну діяльність із підготовки молодих акторів.

У статті проаналізовано педагогічний і творчий шлях викладачки кафедри з дисципліни «Сценічна мова» М. Ігнатюк, виявлено основні етапи її становлення в професії та творчості. М. Ігнатюк присвятила своє життя викладанню дисципліни «Сценічна мова», а її численні здібності яскраво втілилися у багатогранному творчому бутті. Вона виплекала плеяду акторів, діячів сцени, працівників культури, а її багаторічний духовний і творчий послуг постав у вигляді справжнього духовного явища – «Собору слова Марії Ігнатюк».

Дослідження професійного вдосконалення і досягнення людиною вершини своєї професійної діяльності є полем наукової проблематики акмеології, тому саме в контексті акмеологічного підходу розглянуто динаміку становлення педагога-професіонала.

Мета статті – виявити етапи становлення М. Ігнатюк як педагога та мисткині на шляху досягнення вершини «акме» її професійної діяльності.

Методи дослідження – інтерв'ю, аналітичний, наукової реконструкції, компаративний, історіографічний.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення творчого і життєвого шляху видатних представників певної конкретної сфери діяльності давно лежить в основі передачі досвіду людства. Цій тематиці присвячена чимала кількість досліджень, монографій і публікацій провідних українських науковців: Н. Корнієнко, Г. Веселовської, М. Гайдабури, В. Заболотної, С. Максименко, Н. Єрмакова. Дослідники Інституту мистецтв Прикарпатського університету (А. Грицан, С. Хороб, В. Дудчак, Г. Карась, Т. Осадчук), а також науковці кафедри українознавства і філософії Івано-Франківського національного медичного університету В. Качкан та М. Сулятицький у своїх працях досліджують діяльність акторів, режисерів й видатних педагогів, що послужили на ниві мистецької освіти Прикарпаття. Основні підходи та тенденції у вивченні суті та особливостей професіоналізму розкрито у роботах із педагогічної акмеології (Б. Ананьєва, А. Бодальова, В. Бодрова, Є. Іванової, Н. Терентьєвої, В. Шадрікова; професіоналізм у педагогічній діяльності проаналізовано у роботах І. Багаєвої, А. Деркач, Н. Кузьміної, В. Панчук). У матеріалі використано також інтерв'ю з М. Ігнатюк.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна і творча діяльності часто поєднуються як грані таланту однієї особистості. Педагогічна діяльність – це вид соціальної діяльності, спрямований на передачу від старших поколінь молодшим накопиченого культурного досвіду, створення умов для їх особистісного розвитку та підготовки до виконання певних соціальних ролей у суспільстві. Педагогічна діяльність

потребує постійного особистісного зростання, вдосконалення професійної майстерності, шліфування індивідуальних практичних умінь і навичок, оновлення теоретичних основ практичного досвіду. Творча діяльність – це індивідуальна чи колективна праця, результатом якої є створення чи інтерпретація творів, що мають культурну цінність. Творча особистість виявляється в активній багатогранній діяльності людини і потребує постійного розширення бази знань для експериментування. Отже, і педагогічна, і творча діяльність передбачають невіддільний розвиток до досконалості і професіоналізму.

Вивченням закономірностей і феномену розвитку людини до найвищого ступеня її зрілості займається відносно молода наука – акмеологія. У контексті цього дослідження особливо адаптується педагогічна акмеологія, що вивчає професійне становлення педагога, досягнення ним вершин у фаховій діяльності, шляхи і способи вдосконалення як професіонала. «Важливо розглянути такі компоненти як підвищення професійної компетентності; професійне вдосконалення вмінь та навичок; засвоєння нових способів прийняття рішень; опанування нових продуктивних алгоритмів для вирішення професійних задач; вдосконалення самоконтролю; опанування нових технічних засобів діяльності» [6].

Професіоналізм – основоположна категорія акмеології і повністю відповідає її основному принципу – єдності особистості та діяльності. Професійна акмеологія аналізує професійну діяльність і визначає рівень зрілості фахівця. Становлення професійності проходить чотири етапи оволодіння професією: *початковий рівень* (адаптація); *рівень фахової майстерності* (використання у своїй діяльності кращих зразків професійного досвіду); *рівень самоактуалізації в професії* (усвідомлення можливостей професії для розвитку особистості, саморозвиток) та найвищий рівень – *рівень творчості фахівця* (особистісний творчий внесок). Поняття «професіоналізм» тісно пов'язане з поняттям «професіоналізація», тобто процесом становлення і розвитку професіоналізму на всіх рівнях та сферах. Поняття «професіоналізація особистості» передбачає два взаємопов'язаних компоненти:

- психологічний аспект (становлення професійної самосвідомості, розвиток внутрішніх особистісних структур індивіда), що означається як «професійний розвиток»;
- соціальний аспект (формування професійних знань, вмінь, навичок, засвоєння соціально-професійних норм, становлення особистості як суб'єкта фахової діяльності), що означається поняттям «професійна соціалізація».

Розрізняють первинну професіоналізацію, що передбачає отримання знань, умінь і навичок, необхідних для успішного початку професійної діяльності, тобто набуття спеціальності. Показником успішного проходження етапу первинної професіоналізації є закінчення професійної освіти й здобуття професійної кваліфікації. І вторинну, мета якої – перетворення фахівця в професіонала – психологічний, соціальний, світоглядний розвиток особистості, формування особливої професійної майстерності і творчого підходу. Фактично, на етапі вторинної професіоналізації досягається «акме» діяльності в професійній сфері.

Розглядаючи творчість і діяльність особистості, прийнято брати до уваги її становлення від раннього дитинства, коли закладаються основи характеру, проявляються здібності, формуються основні принципи ставлення до життя і світоглядні орієнтири. «Всі ми родом із дитинства» (Антуан де Сент-Екзюпері). Саме крізь призму основних етапів професіоналізації розглядаємо становлення педагога і мисткині Ігнатюк Марії Миколаївни.

М. Ігнатюк походить із с. Середній Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. Її творчий шлях розпочався рано, ще в місцевій школі, де вона виявляє здібності читця і постійно виступає на художніх заходах. Слово, в його найвищому сенсі, запалювало її дитяче серце бажанням пізнавати його все більше. І доля дарує перші знамення – зустріч із Д. Павличком і О. Затварською. М. Ігнатюк читає поему І. Франка «Каменярі» на святкових урочистостях у селищі Яблунів, де поета приймають до Спілки письменників України. На одній сцені виступають поет Д. Павличко, акторка Коломийського драматичного театру О. Затварська та учениця середньої школи М. Ігнатюк. Під впливом вражень від того, як слово знаходить свою сценічну форму буття, Марія утверджується в думці, що саме Слово буде сенсом її життя.

У старших класах Марія, як талановита учениця, виступає на оглядах і конкурсах, веде концерти, читає поезію і вже не вагається у виборі майбутньої професії. Після закінчення школи обирає навчання в Ківерцівському культурно-освітньому училищі (нині – Волинський коледж культури і мистецтв ім. І. Стравінського).

Наступним етапом професійного становлення стало навчання в Харківському державному інституті культури (1963-1967 рр.) (тепер Харківська державна академія культури). Режисерський фах здобуває в творчій майстерні заслуженого артиста України М. Терещенка, який свого часу очолював так зване «ліве крило» у Молодому Театрі Леся Курбаса і був постановником п'єс І. Микитенка. Курбасівці, що формувалися під впливом його експериментів і високих творчих досягнень, їхнє викладання в інституті було справжнім переданням традицій Леся Курбаса, носіями яких вони були і не могли тоді про це казати

вголос. У Харкові М. Ігнатюк потрапляє в середовище театральних майстрів і кращих педагогів з акторського фаху. «Майстерність актора» вона опанувала під наставництвом проф. Олексія Глаголіна. Сценічну мову викладає Майя Мушкіна, учениця видатного теоретика сценічного мовлення Романа Черкашина з «гніздов'я» Курбаса, який у своїй книзі спогадів «Ми – березильці» так відгукнувся про зустріч із Лесем Курбасом: «Скінчилися блукання молодості, у наше життя остаточно увійшов український театр. Міцно й назавжди» [9; 7]. За підручниками з техніки сценічного мовлення «Художнє читання: техніка та логіка мови» (1955 р.), «Робота читця над художнім твором» (1958 р.), «Виразне читання» (1960 р.), «Художнє слово на сцені» (1989 р.) авторства Р. Черкашина дотепер ведеться викладання у художніх навчальних закладах. Свого часу вони стали першими теоретичними працями зі сценічної мови. Не дивно, що М. Мушкіна, яка вже за доброю традицією мала дві вищі освіти – акторську і режисерську, сформулила в своїх студентів високі ідеали в професії, навчила бути надвимогливими до себе і саме її майстерне викладання буде для Марії Миколаївни певним орієнтиром у подальшій власній педагогічній діяльності.

Отже, творча особистість М. Ігнатюк плекається колективом кращих педагогів Харківського інституту культури. Її навчання в даліні від дому позначається важкими матеріальними умовами, доводиться підпрацьовувати, щоб виживати. Тут вона проходить адаптацію на сцені місцевого театру, де з'являється як учасниця масових сцен і отримує за це свою першу невеличку платню. Загалом, роки навчання у Харківському інституті культури стали визначальними і сформували такі риси її характеру як висока вимогливість до себе, відповідальність, здатність до самопідготовки, самоперевірки і самоконтролю, постановки творчих завдань, постійного вдосконалення, відкритості до нових знань і пошуків, адаптації до незнайомого середовища та його вимог, уміння реагувати на зміни. Це були роки опанування професії і справжня школа життя.

Підсумовуючи вищеописаний період, зазначимо, що за всіма характеристиками він належить до етапу первинної професіоналізації, пов'язаної з набуттям професійної освіти і необхідного рівня знань та компетенцій для реалізації потенціалу фахівця на наступному, вторинному етапі професіоналізації.

Роки навчання в інституті дають М. Ігнатюк необхідні знання та вміння для того, щоб розпочати власну педагогічну діяльність, яку вона реалізує у Хустському культурно-освітньому технікумі (нині Ужгородський коледж культури і мистецтв), в якості викладача навчальних дисциплін «Сценічна мова» та «Грим». Відбувається входження до педагогічної професії, апробація власних сил, професійні пошуки і здобувається перший педагогічний досвід. Проте Марія Миколаївна, відчуваючи високий творчий потенціал, відгукується на пропозицію, що надходить з Івано-Франківська, і вже наступного 1968 р. обіймає нову посаду та розпочинає свою діяльність як артистка філармонії.

Семирічний період роботи в Івано-Франківській обласній філармонії (1968-1975 рр.) є за всіма ознаками творчим. М. Ігнатюк працює артисткою літературно-музичного лекторію філармонії. Вона – читець, ведуча концертів, лекторка літературно-музичних програм. Творча атмосфера філармонії, високий фаховий рівень солістів, які здебільшого були випускниками консерваторій, сприяли всебічному творчому розквіту молодій артистці. Підготовка концертів за участю відомих співаків А. Януша, М. Родіонової, І. Копійчука, І. Мокрецької, В. Штерляка ставила нові професійні завдання і перед нею. Численні виступи, подорожі, цікаві знайомства з творчими людьми відкрили сприятливі можливості мистецького самовираження, виокремлення неперепутного таланту молодій артистці.

Особливого значення в досягненні «акме», тобто вершини діяльності, набуває постійний рух до нових знань. Професіоналізація має два аспекти прояву: зовнішній передбачає цілеспрямовану діяльність певних соціальних інститутів або держави загалом щодо професійної підготовки й професійного розвитку особистості; внутрішній передбачає свідому активну участь людини в засвоєнні професійних знань, умінь і цінностей, її прагнення до професійної самореалізації, тобто професійне самовиховання. Зовнішній аспект вторинної професіоналізації на практиці часто реалізовується через різні форми підвищення професійної кваліфікації. Взаємодія цих двох аспектів забезпечує отримання нових компетенцій і якісний поступ до професії.

З огляду на ці теоретичні позиції відзначимо важливість заходів, пов'язаних із набуттям нових фахових знань через професійні стажування. Професійні стажування М. Ігнатюк, артистки лекторію Івано-Франківської філармонії, відбувалися тричі і проходили в Києві, Ленінграді та Москві. В Ленінградському державному інституті культури ім. Н. Крупської (нині Санкт-Петербурзький державний університет культури і мистецтв) протягом двох місяців стажування вона не лише мала змогу ознайомитись із методикою викладання дисциплін професійного циклу підготовки актора в навчальних аудиторіях кращих викладачів закладу, а й активно працювала як організатор традиційних Шевченківських вечорів. Із Петербургом, як відомо, нерозривно пов'язане ім'я Т. Шевченка і він завжди буде частиною історії великого сина українського народу, несучи печатку його слави як художника, адже він навчався у Петербурзькій Академії мистецтв і, як поета, адже саме у Петербурзі 1840 р. Шевченко

видає свою першу збірку віршів. Знайомство з Петербургом відбувається нерозривно від Шевченківської тематики. Тут М. Ігнатюк знайомиться з видатним українським художником Ф. Гуменюком, який після закінчення Ленінградського інституту живопису, скульптури та архітектури ім. І. Рєпіна (колишня Імператорська академія мистецтв, в якій навчався Т. Шевченко) там жив і працював. Тема Шевченкіани посідає вагомe місце в творчому доробку художника. Визначальною відтепер вона буде і для М. Ігнатюк.

Стажування у Московському державному інституті культури тривало один місяць і запам'яталося яскравим театральним життям тодішньої столиці, а також можливістю відвідати легендарні театри МХТ ім. А. Чехова, Театр на Таганці, Малий театр.

На Івано-Франківщині у Марії Миколаївни зав'язуються тісні творчі зв'язки з українськими письменниками С. Пушиком, П. Углярком, Ю. Керекешем, С. Бабієм та ін. Саме С. Пушик запросив молоду мисткиню доєднатися до письменницької когорти і читати українську поезію на численних літературних виступах містами і селами Прикарпаття та Закарпаття. Отже, яскраво проявляється комунікативний аспект професіоналізації, який розглядаємо як один із механізмів становлення фахівця. Оскільки обмін продуктами професійної діяльності і соціально-культурна взаємодія між різними професійними сферами набувають винятково важливого значення як у становленні фахівця, так і в еволюції самого соціуму.

Перехід у 1975 р. на постійне місце роботи до Рівненського державного інституту культури (з 1998 р. Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету) виокремлює педагогічну діяльність як основну. М. Ігнатюк – провідний фахівець зі сценічної мови, в 1992 р. здобуває атестат доцента і переходить на посаду доцента, а 1993 р. обіймає посаду завідувачки кафедри театральної режисури РДК. У цьому ж році нагороджується медаллю «Ветеран праці».

Її акмеологічне становлення відбувається в нерозривній єдності педагогічної діяльності і творчості. Аналіз професійної діяльності дозволяє виділити основні чинники, що вплинули на її професіоналізацію: здібність до педагогічної діяльності; професійна компетентність; педагогічна мотивація; гуманістична спрямованість; особистісні якості та сприятливі зовнішні чинники. Це спряло синергії творчої і теоретичної складових у навчальній майстерні М. Ігнатюк. Високий рівень фахової підготовки, постійний пошук нових методів і підходів у роботі зі студентами, невід'ємна практична складова з опорою на театральну-сценічну сферу, стійкість теоретичних засад, висока самоорганізація і мотивація, прогнозування і моделювання уявного результату, неперервний рух до ідеалу, емпатія, екстраверсія, енергетизм, психологізм стали запорукою успішної її педагогічної діяльності. Обдарована студентська молодь під наставництвом Марії Миколаївни успішно реалізовувала всю неповторність таланту та індивідуальне обдарування кожного студента – майбутнього митця. Її студенти постійно брали участь у творчих конкурсах різного штибу і виявляли свої високі результати як дипломанти і переможці, а згодом успішно продовжили свою власну творчу і педагогічну діяльність. «Наша творча мама» – так відгукуються про неї студенти і не розривають творчих зв'язків із своєю наставницею.

Як завідувачка кафедри театральної режисури РДК, М. Ігнатюк неодноразово запрошувалася Головою журі різноманітних творчих конкурсів і Головою державної екзаменаційної комісії фахових навчальних закладів.

Як справжній професіонал, вона вдало поєднала педагогічну роботу в РДК зі сценічною діяльністю і впродовж багатьох років працювала читцем естрадних колективів Рівненської державної філармонії (кер. – заслужений діяч мистецтв України Б. Депо), а також помічником-консультантом зі сценічної мови в Рівненському муздрамтеатрі, членом Художньої ради (гол. режисер – Я. Маланчук). Творчий набуток М. Ігнатюк, як самобутньої мисткині, представлений численним сценічно-концертним репертуаром. З-посеред гами вагомих представлень виокремимо музично-літературну композицію за поезіями Т. Шевченка «Не для людей тієї слави» в супроводі рок-групи «Незаймана земля» (художній керівник – заслужений артист України Л. Репета), яка відбувалася в глядацькій студії «Самовидець» Рівненського обласного музично-драматичного театру. Продовженням попередньої є авторська шевченківська концертна програма «Слава тим, хто прагне волі» або «Український Прометей» за участю бандуриста-вокаліста Н. Волощука та заслуженого артиста України О. Заворотнього, яка дебютувала в Рівненській обласній державній філармонії і згодом мала тривале сценічне життя. Публіцистично-художня оповідь «Поема про Довженка» лилася до слухача романтизовано-елегією «Зачарованою Десною» та глибокоемоційними прозовими творами «Мати» і «Воля до життя».

У концертному репертуарі М. Ігнатюк переважають твори Т. Шевченка, зокрема, «І мертвим, і живим...», «Кавказ», «Стоїть в селі Суботіві», «Минають дні, минають ночі», «Гоголю», «Розрита могила», уривки з поем «Наймичка», «Катерина», «Марія», вірші «У нашій раї на землі», «У тієї Катерини» та ін. М. Ігнатюк не тільки виконавиця, вона є авторкою і режисеркою відеофільму «Свою Україну любіть», численних радіопередач, лекцій-концертів, літературно-музичних композицій.

Презентаційна географія творчості М. Ігнатюк сягає й українського поза межжя. Вона була авторкою сценаріїв, брала участь в постановці, виступала як читець поезії Шевченка на творчих вечорах, присвячених вшануванню Т. Шевченка. Виступала перед українською патріотичною культурологічною громадою Петербурга (1988 р.) та Мінська (1990 р.). Зосібна і виступи перед освітянами в будинку учителів ім. Б. Петрульоніса в столиці Литви – Вільнюсі (травень, 1995 р.). Разом із Марією Миколаївною виступали і її студентки – Оксана Іваненко та Тетяна Петрушко. Остання глибоко зворушила глядачів своїм виконанням поеми про Чюрльоніса. За прикладом В. Стефаніка, одного з її найулюбленіших майстрів пера, який неодноразово мовив до шанувальників української духовної культури засобами літературно-сценічного концертування під глибоко влучною номінативною квінтесенцією «Усе, що я писав, мене боліло...», М. Ігнатюк несла світами українське слово, думку та ідею.

Отже, якщо спробувати проаналізувати рівень професіоналізації фахівця на певному етапі за допомогою професійної акмеології, яка має такі рівні [2]: початковий (оволодіння професією), фахової майстерності (використання у своїй діяльності кращих зразків професійного досвіду, оволодіння прийомами індивідуального та особистісно-орієнтованого підходу до суб'єктів взаємодії); рівень самоактуалізації в професії (усвідомлення можливостей професії для розвитку особистості, саморозвиток за допомогою професії) та найвищий рівень – рівень творчості фахівця (особистісний творчий результат, внесення авторських пропозицій щодо окремих завдань, прийомів, засобів, методів, форм організації процесу навчання, створення нових систем ефективної взаємодії), то розглянутий вище період діяльності М. Ігнатюк, від початку роботи в Рівненському державному інституті культури і до моменту переходу на постійне місце роботи в Інститут мистецтв ДВНЗ «ПНУ», можна за всіма ознаками вважати виходом на рівень самоактуалізації в професії з наявними ознаками наступного, найвищого рівня – рівня творчості фахівця.

Із 2004 р. М. Ігнатюк переходить на постійне місце роботи до Інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка», на кафедру театрального та хореографічного мистецтва. Пріоритетними в педагогічній діяльності є аспекти театральної сценічної мовної практики. Особливо показовим стає поєднання різних методичних прийомів із використанням під час проведення занять із дисципліни «Сценічна мова» інноваційних засобів навчання з демонстрацією авторських програм, представлених у формі відеофільмів «Поезія педагогіки», «Школа майстерності», «Свою Україну любіть» (за творами Кобзаря) та «Батурин» (за однойменною поемою О. Бабій). Саме тут вона активно займається викладацькою, художньою, науково-методичною діяльністю. В її доробку низка методичних посібників – «Літературно-музична композиція та монтаж», «Основні правила української орфоєпії та відхилення від її нормативних форм», «Постановка мовного голосу», «Проблеми фахової підготовки режисера», «Монолог у мистецтві драматичної вистави». Упродовж відносно короткого часу з-під її пера вийшло кілька знакових видань як навчально-методичного, так і культурно-пізнавального змістового наповнення, які виявилися навчально-методичною знахідкою для художніх навчальних закладів України. Це «Монолог у мистецтві драматичної вистави. Рівне, 2001, «На кону вічності». Івано-Франківськ, 2005, «Свічадо зореслова». Тернопіль, 2011, «Не забудьте пом'янути...» Шевченкове слово у мистецтві читця». Івано-Франківськ, 2013, «Безсмертя Беркута». Сторінки життя і творчості корифея Коломийського театру В. Симчича. Івано-Франківськ, 2015.

Особистісна мотивація на досягнення успіху в професії, високий рівень володіння теоретичними засадами, невід'ємна творча компонента, поєднання аудиторних занять із практичними уможливили підготовку талановитих митців, здатних до самостійної творчості в різних видах діяльності. Студенти М. Ігнатюк є лауреатами всеукраїнських конкурсів, фестивалів, серед них В. Лазорик, О. Барнашевська, О. Новосад, С. Мартишин, О. Іваненків, В. Янчук, Л. Турчиняк, А. Сермяга, Н. Годунок, Т. Партицька, В. Когут, І. Бойчук та ін.

Свій творчий потенціал М. Ігнатюк реалізовує як авторка передач і радіовистав у тісній співпраці з телерадіокомпаніями Прикарпаття. На обласному радіо «Дзвони» 105.8 FM у журналістській рубриці М. Солодчук «Наші гості» М. Миколаївна презентує слухачам низку літературно-музичних програм, серед яких «Духовна поезія письменників Прикарпаття» (твори Д. Павличка, Н. Стефурак, Я. Лесіва, Е. Турковської), «Я бачила сльози Святої Марії» (за поезіями О. Веретенченка, Ю. Клена, В. Романюка), радіовистава «Проща» (глава з історичного роману «Маруся Чурай» Л. Костенко). Виступи М. Ігнатюк у радіоефірах «Двонів» відкривали країнам таких авторів, як С. Вінценз – уривки з новели «Повернення коляди» з книги «На високій полонині». А в програмі «Змерзлий кетяг калини – пульсар замордованих душ» поставав жертвний образ Я. Лесіва – поета-священника, дисидента. До 95-річчя Блаженного Папи Римського Івана-Павла II в радіопередачі «Веслючи в небо» прикарпатці чи не вперше дізналися і про неперепутній письменницький талант К. Войтили.

Творчість майстрині художнього слова М. Ігнатюк якнайповніше розкрилась в Авторській програмі на ОДТРК «Карпати» – літературному театрі «У Соборі слова». Щотижневі радіоефіри згуртували всіх шанувальників українського і світового красного письменства. Тут не згасає Кобзарєва свіча, скреснується словесне іскромеття Каменяра, пломениться жертвність Лесиного життєствердного прямодушся, опадають кленові листки Стефаникового «ритуального болю» над гіркожиттєвою стежею його народу, а поліжанрова покутьсько-гуцульська новеліада М. Черемшини унісонить глибоко психологічній повістевій гамі О. Кобилянської та естетичному експресіонізму оповідань М. Коцюбинського. З художньо-словесної радіотеки майстрині виходив україноствердний ментальний антеїзм О. Довженка, відвертий історичний реалізм Р. Іваничука та віртуозно-образна алегорія Л. Костенко. В «Кривавих жорнах війни» (відламок з роману «Людина і зброя») артистка майстрині виловила всепроникну Гончареву екстериторіальну вітаїстичну ідею та вікторіаду незламної української поетеси-націоналістки О. Теліги в передачі під промовисто антитетичною назвою «Тільки тим дана перемога, хто у болі сміятися зміг». ТанDEM передач «Ти кажеш – не було голодомору?» за творами П. Тичини, Д. Білоуса, У. Самчука, В. Маняка та «Волошкові очі» за однойменним малюнком Є. Маланюка сливуть болючим відгомном голодоморного геноциду української нації [8; 16]. Героїка повстанського руху 40-50 рр. з програми «Народе мій, який твій біль великий...» щемно голосить симфонією болю за героями безсмертної «Небесної сотні» з радіо балади «Ми ніколи не забудем тих кривавих днів». Радіовистава «Потойбічне світло білого птаха» – світла пам'ять про геніального кіно митця І. Миколайчука, скомпонована за мотивами творів С. Чернілевського, Л. Костенко, А. Роговцевої та спогадами діячів української культури. Радіопоема «Я тебе в своїм серці зберіг» створена за мотивами інтимної лірики славетного крайанина С. Пушика, а передача «Ми живемо, поки любов живе» – з добробку знаної журналістки і письменниці О. Бабій. «Іспаніє, усе в тобі» – поетичне фламенко за Г. Лоркою, П. Меріме, Р.-М. Рільке. Широке коло авторів таких як В. Шкляр, М. Матіос, Б. Лепкий, М. Симчич, О. Стрілець, С. Процюк, О. Слоньовська, Р. Власідзе та ін. мали змогу звучати голосами своїх героїв, промовляти до прикарпатського слухача у постановках радієвого театру втілених М. Ігнатюк.

У створенні широкої палітри образів героїв радіо вистав вона тісно взаємодіє зі своїми випускниками, серед яких художній керівник гумористичного театру «Кум» О. Новосад, актори М. Гусак, І. Захарчук, Є. Холодняк, Ю. Полєк, М. Клюбє, заслужена артистка України О. Пасічняк (м. Івано-Франківськ), львівськими акторами І. Бойчук, В. Когут, С. Кирилова, заслуженою артисткою України Н. Лісовою, Л. Скригунець (м. Коломия) та багатьма ін.

Отже, проаналізувавши вищеописаний період діяльності та творчий добробок в часових межах від 2004 року і до сьогоднішнього дня, можна побачити всі ознаки досягнення фахівцем найвищого рівня «акме» діяльності – рівня творчості фахівця. На цьому етапі професійна діяльність перетворюється у творчу, рефлексивну та самодостатню діяльність особистості. Це можливість самостійної творчості з привнесенням авторських пропозицій, продуктів інтелектуальної та духовної праці, а також побудова систем ефективної взаємодії.

Висновок. Розглянута у статті динаміка професійного становлення М. Ігнатюк як педагога та мисткині демонструє органічне поєднання професіоналізму особистості і професіоналізму діяльності. Універсальність, як одна з основних ознак талановитої людини, передбачає демонстрацію високих досягнень багатогранної діяльності, забезпечуючи самореалізацію в різних напрямках діяльності як професійної, педагогічної, так і творчої. Свідченням на користь досягнення «акме» педагогічної діяльності, що позначається високою свободою і творчістю в професійній діяльності, є створення новітніх освітніх підходів, випуск освітніх кінофільмів, розробка і публікація методично-дидактичних видань. Висока концентрація творчого потенціалу, що об'єднав багатогранні таланти мисткині, невпинне стремління до власного буття в царині театру, синергія майстерності і сили волі уможливають створення авторського радіо театру «У соборі слова Марії Ігнатюк», одночасно засвідчуючи вихід творчої діяльності мисткині на найвищий рівень «акме».

Список використаної літератури

1. Вітвицька С. С. Акмеологічний підхід до педагогічної підготовки магістрів освіти. *Інтелектуальна та творча обдарованість : спільне та відмінне : матеріали круглого столу*, 23 січ., 2012 р., м. Київ. Київ : ТОВ «Інформаційні системи», 2012. С. 114–119.
2. Гладкова В. М., Пожарський С. Д. Основи акмеології : підруч. Львів : Новий Світ, 2007. 320 с.
3. Данилова Г. С. Творчість як феномен акмеологічного самовдосконалення професіоналізму викладача ВНЗ. *Проблеми освіти*. 2010. № 63. Ч. 1. С. 82–90.
4. Інтерв'ю з Марією Ігнатюк. *З архіва автора статті*. 10.02.2022 р.
5. Ніколаєску І. О. Практичні основи акмеологічного розвитку особистості в умовах освітньо-інформаційного простору : навч.-метод. посіб. Черкаси : ОІПОПІ, 2012. 54 с.

6. Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи : монографія / за заг. ред. Н. Г. Ничкало, І. Ф. Прокопенка / Ін-т педагогічної освіти та освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків : ФОП Бровін О. В., 2020.
7. Гладкова В., Пожарський С. Основи акмеології : Підруч. Львів : Новий Світ. 2020. 320 с.
8. Сулятицький М. У соборі слова Марії Ігнатюк. *Галичина*. 2019. 29 серп. № 35 (5492).
9. Черкашин Р., Фоміна Ю. Ми – березильці. Театральні спогади-роздуми. *Acta publishers*, 2008.

References

1. Vitvytska S. S. (2012, January 23). Akmeolohichniy pidkhid do pedahohichnoi pidhotovky mahistriv osvity [Acmeological transition to pedagogical training of masters of education]. *Intelektualna ta tvorchcha obdarovanist : spilne ta vidminne* (materialy kruhloho stolu). Kyiv : TOV «Informatsiini systemy». P. 114–119.
2. Hladkova V. M., Pozharskyi S. D. (2007). *Osnovy akmeolohii* [Fundamentals of acmeology]. Lviv : Novy svit. P. 320.
3. Danylova H. S. (2010). Tvorchist yak fenomen akmeolohichnoho samovdoskonalennia profesionalizmu vykladacha VNZ [Creativity as a phenomenon of acmeological self-improvement of university teacher's professionalism]. *Problems of Education*, no. 63, vol. 1. P. 82–90.
4. Derkach A. A. (2004). *Akmeolohicheskie osnovy razvittia professionala* [Acmeological foundations for the development of a professional]. Moskva: Izdatelstvo Moskovskoho psykholoho-socialnoho instituta; Voronezh : NPO «MODEK». P. 752.
5. Interview with Maria Ignatyuk. From the archive of the author of the article. 10.02.2022.
6. Nikolaiesku I. O. (2012). *Praktychni osnovy akmeolohichnoho rozvytku osobystosti v umovakh osvitho-informatsiinoho prostoru* [Practical bases of acmeological development of personality in the conditions of educational and information space]. Cherkasy: OIPOP. P. 54.
7. Gladkova V., Pozharskyi S. Basics of acmeology: Textbook. Lviv : New World. 2020. 320 p.
8. Suliatytskyi M. (2019, August 29). U sobori slova Marii Ihnatiuk [In the cathedral of the word of Maria Ignatyuk]. *Halychyna*, 35 (5492).
9. Cherkashin R., Fomina Yu. We are Berezil residents. Theatrical memories-reflections. *Acta publishers*, 2008.

MARIA IHNATIUK : CREATIVE DYNAMICS AND ACMEOLOGICAL CONSTANTS OF ACTIVITY

Fedorkiv Oksana – PhD in Arts, associate professor,
the Department of Performing Arts and Choreography,
«Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»
Ivano-Frankivsk, Ukraine

The article analyzes the pedagogical and creative path of Maria Ignatyuk – teacher, artist, considers the main stages of creative and pedagogical formation, the achievement of the «acme» of professional activity. In the context of the acmeological approach, the dynamics of the formation of a professional teacher are considered, and the organic combination of personality professionalism and activity professionalism is traced. The successful combination of the «acme» of the teacher and the «acme» of creative life, which only emphasizes the universality of the gifted personality, provided the opportunity to educate a galaxy of actors, stage figures, cultural workers and the formation of a real spiritual phenomenon – the «Cathedral of the Word of Maria Ignatyuk» – a radio theater with more than ten years of history .

Key words: acmeology, profession, personality, creativity, education, professionalization, culture, specialist

UDC 37.015.31:792 «1990/2001»

MARIA IHNATIUK : CREATIVE DYNAMICS AND ACMEOLOGICAL CONSTANTS OF ACTIVITY

Fedorkiv Oksana – PhD in Arts, associate professor,
the Department of Performing Arts and Choreography,
«Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»
Ivano-Frankivsk, Ukraine

The purpose of the article is to analyze the main stages of Maria Ignatyuk's development as a teacher and artist on the way to reaching the peak of her professional activity, with the fixation of signs that meet the criteria of professional growth.

Research methods – interview, analytical, scientific reconstruction, comparative, historiographical.

Analysis of recent research and publications. Studying the creative and life path of outstanding representatives of a certain specific field of activity has long been the basis of the transmission of human experience.

Presenting main material. Pedagogical and creative activities are often combined as facets of the talent of one individual. Pedagogical activity requires constant personal growth, improvement of professional skills. Creative personality is manifested in the active multifaceted activity of a person and requires constant expansion of the knowledge base for experimentation. Therefore, both pedagogical and creative activities involve continuous development in the direction of perfection and professionalism. The study of the dynamics of Maria Ignatyuk's development as a teacher and artist was carried out using an acmeological approach. Analyzing the formation of the pedagogical and creative activity of Maria Ignatyuk, it is possible to state that there are four stages of the formation of a specialist – initial (adaptation); professional skills; self-actualization in the profession and the level of creativity of a specialist (personal creative contribution). It is mentioned about primary and secondary professionalization, i.e. internship. The work updated the main criteria and analyzed the qualitative

indicators of professionalization at each of the stages. Having considered the dynamics of becoming a specialist, we come to the *conclusion* that Maria Ignatiuk achieved the «acme» of pedagogical activity, as a high degree of freedom and creativity in professional activity, the creation of the latest educational approaches, the release of educational films, the development and publication of methodological and didactic publications. At the same time, the «acme» of the artist's creative activity coincides with her creation of the author's radio theater «In the Cathedral of the Word of Maria Ignatiuk», as a synergy of skill and willpower with a high concentration of creative potential. Prospects for further research will provide new opportunities for the development of art education and the study of the creative activity of an individual.

Key words: acmeology, profession, personality, creativity, education, professionalization, culture, specialist.

Надійшла до редакції 19.11.2022 р.